

Asia: VN/17577/2022

Lausuntopyyntö tuomioistuimien ulkopuolisen riidanratkaisun ja sovittelun kehittämiseksi tehdystä selvityksestä

Lausunnonantajan lausunto

Mitkä ovat pienten ja keskisuurten yritysten merkittävimmät esteet sovittelumenettelyjen käytölle riidanratkaisussa

Suomen yhteiskunnallinen ja oikeudellinen perinne ei tue sovinnollisia ratkaisumalleja. Ajattelu on yleensä ollut varsin mustavalkoinen ja jäykkä, tyyliin "en vaadi mitään muuta kuin oikeuttani". Kehittymistä on tältä osin toki tapahtunut viime vuosina sekä yleisessä asenteessa että tuomioistuinten valmiudessa sovitteluihin. Yritysmaailma on meillä hyvin jättäjäpainotteinen ja pienempien yritysten toimintaedellytykset keuhot. Tämä vaikuttaa myös oikeudelliseen toimintaan niin, että isojen yhtiöiden isot riidat ratkaistaan välimiesmenettelyssä kun taas pienten ja keskisuurten riidat ovat jääneet erilaisten järjestelyjen varaan. Oikeussaleihin niillä ei ole aina varaa eivätkä ne aina luota kärjätuomarikunnan perehtyneisyyteen yritysmaailman kuvioihin, ehkä syystäkin.

Tulisiko riita-asiain oikeudenkäyntimenettelyä kehittää sovittelumenettelyjen nykyistä suuremman hyödyntämisen suuntaan? Jos, niin millä tavalla?

Sovittelumenettelyn hyödyntämisaste vaihtelee huomattavasti kärjäoikeuksien kesken. Laajoista riita-asioista iso osa ratkaistaan prosessin valmisteluvaiheessa, nk:n sovinnon edistämisen kautta. Sovittelumenettelyn käyttöaste lienee tähän verrattuna pienempi, kun lasketaan saavutettuja sovintoja. Monelle kärjätuomarille tuntuu edelleen turvallisemmalta lähteä sovittelemaan selkeästä juridisesta lähtökohdasta kun heittäytyä toisenlaiseen ajattelumaailmaan, jossa tarvitaan muita taitoja kuin mitä perinteinen tuomarirooli edellyttää. Resurssien käytön kannalta olisi kuitenkin suositeltavaa, että suoraan sovitteluun menisi suurempi osa laajoista riidoista. Kyse on pitkälti sidosryhmäyhteistyön ja markkinoinnin tehostamisesta sekä kouluttautumisesta, ei niinkään säästöjen muuttamisesta.

Pitäisikö alustavaan sovitteluistuntoon osallistumisesta säätää laissa?

Emme tunnista yleiseksi käytännöksi, että tuomarit laiskuutetaan odottaisivat osapuolten sopivan asiansa ja siten pidentäisivät juttujen käsittelyaikoja. Tuemme kuitenkin sellaista mallia, että jokaisessa laajassa riita-asiasa olisi säädettynä velvollisuutena käydä jo prosessin alkuvaiheessa

jonkinlainen "sovittelukierros". Tämä olisi mielestämme omiaan tehostamaan riitojen käsittelyä ja välttämään turhaa työtä järkevällä tavalla. Vastaus otsikkokysymykseen on siis kyllä.

Näettekö tarvetta kehittää tuomioistuinsovittelua koskevaa lainsäädäntöä ja millä tavalla, jotta siitä tulisi nykyistä toimivampi vaihtoehto pienten ja keskisuurten yritysten riidanratkaisuun?

Suomessa käsitellään vuosittain muita kuin lasten huoltoa ja elatusta koskevia sovitteluja n. 700 kpl. Näistä korkeintaan pari sataa koskevat yritysten välisiä riitoja. Kysyntää voisikin olla paljon suurempi, jos yritykset mieltäisivät tätä vaihtoehtoa järkeväksi. Tarvetta uuteen lainsäädäntöön ei kuitenkaan ole.

Pitäisikö Suomeen luoda selvityksessä esitetty tuomioistuimen ulkopuolinen institutionaalinen sovittelumenettely? Jos, niin millainen?

Asennoidumme kielteisesti tähän ajatukseen. Sen taustalla lienee tietynlainen tuomioistuinressurssien säästötarve, mutta käytännössä tulisi ulkopuolinen sovittelumenettely kokonaisuudessaan lisäämään valtiollisia menoja. Tehokkaampaa on kehittää tuomioistuinsovittelua niin, että siitä voidaan saada optimaalinen hyöty laajalla rintamalla, myös yritysasiakkaille. Pirstaleisuutta on jo ihan riittävästi tällä alalla.

Näettekö tarvetta sille, että pienten ja keskisuurten yritysten välisiä riitoja voitaisiin käsitellä jossakin ratkaisusuositusta antavassa lautakunnassa kuten kuluttajariitalautakunnassa?

Ei kuulosta kärjäoikeuden näkökulmasta tarpeelliselta.

Muita kommentteja selvityksestä?

Kärjäoikeuden valmiutta sovittelumenettelyyn yritysten välisissä asioissa voitaisiin parantaa, vaikkapa tähän räätälöidyllä koulutuksella. Vaikka kärjätuomarin työ on yleisluontoinen olisi ehkä syytä isompien yksikköjen aikakautena vahvistaa jotain väyliä erikoistumiseen. Usein kuulee keskusteluja siitä, miten syyttäjät ja avustajat erikoistuvat, mutta tuomarit jäävät osaamiskehityksessään hyvin yleiselle tasolle. Tuomareiden erikoistuminen onkin laaja ja ristiriitainen kysymys, mutta mikäli sovittelijan tehtävä mielletään tuomarin "erikoistumisena" voisi sen jatkeena olla myös yritysriitoihin paneutuminen, ainakin isoimmissa yksiköissä.

Allén Daniel
Pohjanmaan kärjäoikeus